

Interjú Zichy Mihály tudományos kutatóval, aki 2025 márciusában Magyar Arany Érdemkereszt polgári tagozat kitüntetésben részesült

Zichy Mihály
MNMKK OSZK Kézirattár
nyugalmazott tudományos kutató

Földesi Ferenc
MNMKK OSZK Kézirattár
osztályvezető

Zichy Mihály, a Magyar Nemzeti Múzeum Közgyűjteményi Központ Országos Széchényi Könyvtára Kézirattárának nyugalmazott tudományos kutatója Magyar Arany Érdemkereszt polgári tagozat kitüntetésben részesült.

Kedves Mihály, amikor a közelmúltban pro forma búcsút vettél a nemzeti könyvtár Kézirattárától, az ideális kéziratárosként aposztrofáltalak, abban az értelemben, hogy egyrészt nagy odaadással és történelmi felkészültséggel dolgoztál a hagyatékaink feldolgozásán, másrészt – ettől nem elválaszthatóan – folyamatosan kutatómunkát végeztél, aminek eredményei tanulmányokban, kötetekben manifesztálódtak.

Nagyon megtisztelő az ideális jelző, és abban az értelemben feltétlenül érvényesnek kell lennie a Kézirattár és a többi tár munkatársaira is természetesen, hogy a „hivatali munka”, a források feldolgozása, rendezése a kutatói munka alapját képezi, és vice versa, a kutatói munka nagyon nagy mértékben segíti egy-egy tudományterület, korszak dokumentumainak feltárását, nem is beszélve a referatúráról, hiszen a gyűjteményt látogató kutatók rendszeresen támaszkodnak a helyzetünkből adódó átfogóbb anyagismeretünkre.

Ez a kiegyensúlyozott helyzet persze nem adatik gratis, és semmiképpen sem a pálya elején. Több okból sem volt egyszerű a pályakezdésed.

A késő Kádár-kor nem hordozott a tenyerén. Nem csengett jól a név, az arisztokrata család, amit csak tetőzött, hogy apám a recski fogolytáborban raboskodott, és enyhén szólva nem növelték az esélyeimet a Pannonhalmi Bencés Gimnáziumban töltött évek sem. Az érettségi pillanatában úgy tűnt, le kell mondanom a számomra legvonzóbb történelmi pályáról, természettudományi, műszaki területen volt némi remény, hogy folytathatom a tanulmányokat. Egy műszaki főiskolán szereztem diplomát, amivel két évig az iparban dolgoztam. Ez csaknem tudathasadásos állapot volt, mert a humaniorák számára csak a rövid esték és hétvégék maradtak szabadok. Az újrakezdés mellett döntöttem, szakirányú diploma nélkül jelentkeztem, és felvettek a Széchényi-könyvtár Kézirattárába raktárosnak. A gyűjtemény ismerete szempontjából nagyon fontos év volt, hálásan gondolok vissza a kollégákra, akik bevezettek ebbe a világba. Aztán megkezdtem a tanulmányai-

mat az ELTE bölcsészkarán, történelem szakon, egyéni levelező tagozaton, ami a valóságban a nappali tagozat óráinak látogatását jelentette, és más beosztásba is kerültem. Ezt akkor úgy hívták, hogy szakalkalmazott IV., kb. a mai kezdő diplomások szintjét jelentette. A feladataim is megváltoztak. Kisebb és nagyobb méretű, de művelődés- és politikatörténeti tekintetben kivétel nélkül fontos hagyatékok feldolgozása lett a munkám. Hogy csak kettőt említsek: a Magyar Szemle Társaság fondja és Kéthly Anna fondja. Tulajdonképpen ez a terület, a modern történeti hagyatékok gondozása húzódott végig később is a hivatali pályámon.

Fotó forrása: Kulturális és Innovációs Minisztérium

A képen (balról jobbra): Závogyán Magdolna kultúráért felelős államtitkár, dr. Zichy Mihály, az MNMKG OSZK Kézirattárának nyugalmazott tudományos kutatója és Zsigó Róbert, a Kulturális és Innovációs Minisztérium miniszterhelyettese (2025. március 13.)

Kutatóként azért több korszakot megjártál...

Igen, az egyetemi tanulmányaimat egy XV. századi forrás, egy német ősnymtatvány politikatörténeti feldolgozásával zártam, majd Karsay Orsolya osztályvezető asszony felhívta a figyelmemet egy anonim történeti-szépirodalmi kézira a hétéves háború időszakából. A művet hazai és bécsi levéltári kutatások segítségével sikerült teljességében feltárnom, egészen a szerző azonosításáig, így a végén egyetemi doktori disszertáció lett belőle, amit a tudományos fokozatok akkori szabályozása szerint PhD-fokozattá minősítettek át. Igazában ekkorra érett meg bennem a források közelében dolgozó kutatói felelősség, hogy forrásainkat a lehető legnagyobb mértékben tegyük hozzáférhetővé, így a disszertáció első kötetemként meg is jelent. Ha a további munkáimról kell beszélnem, ezt az értelmező forrásfeltárást szeretném kiemelni. Egyre inkább a XX. század felé közeledtem, az említett Kéthly Anna hagyatékából jelentettem meg egy válogatást, az I. világháború századik évfordulója kapcsán a történész és politikus Thallóczy Lajoséból, azt vizsgálva, hogy a szarajevói merénylet és a háború kitörése közötti időszakban a hétköznapi ember sejtett-e bármit is a közeledő armageddonból. Jelenleg Apponyi Sándornak, a nemzeti könyvtárát páratlan adománnyal gazdagító gyűjtő és bibliofil centenáriuma-hoz kapcsolódó, lengyeli Apponyi-kastély XX. századi történetének egyik legizgalmasabb fejezetéről összeállított munkánk megjelenését várjuk izgatottan szerzőtársammal, Radványi Orsolyával.

Szeretném, ha szólnál néhány szót kutatói vállalásaidról, munkáidról a családotd vonatkozásában is, ami talán az utóbbi egy-két évben nagyobb hangsúlyt kapott a pályádon.

Családunk történetének – mint minden család történetének – vannak szép és kevésbé szép fejezetei, kiváló és kevésbé kiváló szereplői, ebben a tekintetben a név indifferens. Ennél sokkal fontosabb, hogy olyan személyiségeket igyekeztem felmutatni, akiknek tevékenysége a magyar közéletben mintegy tükörként jelenhet meg az aktuális helyzetek követelte felelős fellépés, cselekvés tekintetében. Izgalmas munka volt Zichy József ázsiai és amerikai útinaplójának kiadása, most pedig dédapám, Zichy János pályáját vizsgálom, akire abszolút példaként tudok rámutatni, ha az említett társadalmi felelősségről és a problémákra adott válaszokról gondolkodom. Szerteágazó pályájáról most csak egyetlen mozzanatot említenék: az I. világháborút követően, látva az ország lakosságának szociális, egészségügyi állapotait, a maga hatáskörében, a maga eszközeivel elérte, amit lehetett, megalapította az Iskolaszanatórium Egyesületet. Az iskolaszanatóriumok felállítása azt jelentette, hogy a fertőzött és fertőző tüdőbeteg gyerekeket – sokezeres számról van szó – ezekben a szanatóriumokban helyezték el, iskolai oktatást is itt biztosítva nekik, egyrészt gyógyulásukat elősegítendő, másrészt a fertőzés terjedését megelőzendő. Azt hiszem, az ilyen példának helye van a történeti emlékezetben.

Egészen biztos vagyok benne, hogy ezzel minden olvasó egyetért. Őszintén gratulálunk a kitüntetéshez.

Az interjút készítette:

Földesi Ferenc
MNMKK OSZK Kézirattár
osztályvezető

